

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2011:6

Förordnande som vigselförrättare m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2011:32, 2011:35 och 2011:70. Utskottet konstaterar att det inte är upp till den enskilda prästen att avgöra om man vill vara förordnad som vigselförrättare utan att det är en ordningsfråga i Svenska kyrkan. Utskottet föreslår bifall till motion 2011:32 att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att till 2012 års kyrkomöte återkomma med förslag till åtgärder som säkerställer att samtliga präster i Svenska kyrkan innehar vigselbehörighet. Utskottet föreslår att motionerna 2011:35 om möjlighet för präster att avstå vigselförordnande och 2011:70 om anvisningar om likabehandling avseende kyrkliga anställdas inställning till vigsel mellan personer av samma kön avslås.

Till betänkandet finns bifogat tre reservationer, en särskild mening och ett särskilt yttrande.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	2
Motionernas förslag	2
Motion 2011:32 av Olle Burell och Karin Perers, Alla präster ska ha vigselbehörighet	2
Motion 2011:35 av Håkan Sunnliden m.fl., Möjlighet för enskilda präster att avstå vigselförordnande	2
Motion 2011:70 av Anders Roos, Kyrklig anställds inställning till vigsel mellan personer av samma kön	2
Yttrande från Läronämnden	2
Yttrande från andra utskott	2
Bakgrund	2
Utskottets överväganden	4
Reservationer och särskilda yttranden	7
Bilaga 1 Läronämndens yttrande 2011:3y	11
Bilaga 2 Kyrkorättsutskottets yttrande 2011:10y	12

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2011:32.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2011:35
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2011:70.

Motionernas förslag

Motion 2011:32 av Olle Burell och Karin Perers, Alla präster ska ha vigselbehörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till 2012 års kyrkomöte återkomma med förslag till åtgärder som säkerställer att samtliga präster i Svenska kyrkan innehar vigselbehörighet.

Motion 2011:35 av Håkan Sunnliden m.fl., Möjlighet för enskilda präster att avstå vigselförordnande

Kyrkomötet beslutar att 23 kap. 4 § i kyrkoordningen ska ha följande lydelse:

Domkapitlet ska för ansökan om förordnande att vara vigselförrättare lämna kyrkostyrelsen uppgifter om de präster som enligt 31 kap. 16 § står under domkapitlets tillsyn. Domkapitlet ska även underrätta kyrkostyrelsen om en präst som har ett förordnande som vigselförrättare inte ska eller vill ha ett sådant förordnande. (SvKB 2009:00)

Motion 2011:70 av Anders Roos, Kyrklig anställds inställning till vigsel mellan personer av samma kön

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma sådana anvisningar att en lika behandling sker såväl vid antagning till diakon- och prästkandidat, som vid anställning, som vid tillfällen då präst ansöker om att bli befriad från vigselrätt.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2011:32, 2011:35 och 2011:70 i Ln 2011:3y, *bilaga 1*.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motion 2011:35 i 2011:10y, *bilaga 2*.

Bakgrund

2009 års kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutade 2009 att anta ändringar i kyrkoordningen som innebär att vigsel även kan gälla par av samma kön, att föreslagna anvisningar för vigselgudstjänst, i de fall makarna är av samma kön, ska utgöra tillägg till Den svenska kyrkohandboken samt att uppdra åt kyrkostyrelsen att hos Kammarkollegiet ansöka om vigselrätt för Svenska kyrkan. Detta beslut var en följd av införandet av könsneutrala äktenskap i Äktenskapsbalken (1987:230).

Enligt 4 kap. 3 § äktenskapsbalken är den behörig att vara vigselförrättare som är 1. sådan präst eller annan befattningshavare i ett trossamfund som har förordnande enligt lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom trossamfund,

eller 2. den som länsstyrelsen har förordnat. Den som är behörig enligt första stycket 1 är inte skyldig att förrätta vigsel. Lag (2009:253).

I skrivelsen KsSkr 2009:6 menar kyrkostyrelsen att den som är präst i Svenska kyrkan även fortsättningsvis ska kunna leda en vigselgudstjänst. Innehållet i uppdraget som präst är inte en fråga som avgörs av den enskilda prästen. Ansökan om förordnande som vigselförrättare bör alltså i princip avse alla som är behöriga att utöva uppdraget som präst i Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsen anförde vidare att det inte tidigare har funnits någon absolut vigselplikt för dem som är anställda som präster i Svenska kyrkan och det saknas skäl att nu reglera detta förhållande.

Gudstjänstutskottet framhöll i betänkandet G 2009:2 att det i lagstiftningen står klart att det ej finns någon vigselplikt för enskilda präster samt att det i förvaltandet av uppdraget att viga finns utrymme för en personlig bedömning av den enskilda situationen. Utskottet skriver vidare att

Rent praktiskt kan frågor om pars rätt att bli vigda hanteras utan att personer blir kränkta. Det visar erfarenheterna av ordningen för välsignelse över registrerat partnerskap liksom önskemål om vigsel där en eller båda kontrahenterna är frånskild. Någras farhågor handlar om prästs möjlighet att inte viga par av samma kön kan komma att fasas ut.

Antagning och anställning

Vad beträffar en harmonisering av de olika stiftens antagning av präst- och diakonkandidater så har frågan varit föremål för behandling av kyrkomötet tidigare. Kyrkomötet har både 2007 och 2009 beslutat avslå motioner med förslag till utredningar om frågor om kyrkans vigungstjänst. Tillsyns- och uppdragsutskottet skrev i betänkandet TU 2007:3 följande.

I en episkopal kyrka av Svenska kyrkans karaktär måste enligt vår mening ansvaret för prövning och antagning av präst- och diakonkandidater ligga hos stiftet och dess biskop. När vi slår fast detta måste vi samtidigt konstatera att den som vigs till präst eller diakon därmed är behörig att utöva sitt uppdrag i Svenska kyrkan som helhet. Detta måste få konsekvenser för hanteringen av hur lämplighetsprövning och antagning går till. Det är nödvändigt att stiftet, på det sätt som också sker, utbyter erfarenheter och har en samsyn i grundläggande frågor om hur lämplighetsprövningen och antagningen skall gå till och beträffande kriterier som därvid används. Det innebär inte att man behöver sträva efter en fullständig överensstämmelse på alla punkter i fråga om hur uppdraget att pröva och anta kandidaterna hanteras. Det är tvärtom naturligt att det finns skillnader med hänsyn bl.a. till stiftens varierande storlek och därmed varierande antal kandidater. Av stor betydelse är däremot att det inte av dem som provas uppfattas vara sådana skillnader mellan stiftet att man inte anser sig behandlade på ett rättvist och likartat sätt.

Beslutet om anställning av präst i en församling är helt en fråga för den lokala arbetsgivaren. Beslutet ska dock föregås av domkapitlets behörighetsprövning enligt 34 kap. i kyrkoordningen. Innan någon anställs ska domkapitlet yttra sig över de behöriga sökandena utifrån de särskilda krav som befattningen ställer. Yttrandet kan ses i perspektiv av stiftets grundläggande uppgift att främja och ha tillsyn över församlingslivet.

Det nuvarande läget

Enligt 23 kap. 4 § i kyrkoordningen ska domkapitlet för ansökan om förordnande att vara vigselförrättare lämna kyrkostyrelsen uppgifter om de präster som enligt 31 kap. 16 § står under domkapitlets tillsyn. Domkapitlet ska även underrätta kyrkostyrelsen om en präst som har ett förordnande som vigselförrättare inte ska ha ett sådant förordnande. Domkapitlet i alla stift har därmed, via kyrkostyrelsen, ansökt hos Kammarkollegiet om vigselförrättarbehörighet för princip alla präster som de har tillsyn över. Endast där det stått klart att en präst inte kunnat fullgöra uppdraget som vigselförrättare p.g.a. t.ex. demenssjukdom har man valt att inte ansöka.

Ett fåtal präster i Svenska kyrkan har dock valt att själva begära hos Kammarkollegiet att inte längre vara vigselförrättare. I dessa fall har Svenska kyrkan fått tillfälle att yttra sig i ärendena och har då motsatt sig att prästernas begäran beviljades. Enligt lagen om rätt att förrätta vigsel inom trossamfund har dock Kammarkollegiet att snarast återkalla en prästs förordnande att vara vigselförrättare om han eller hon begär det.

Prästernas val att inte längre vara vigselförrättare har prövats av domkapitlet i Göteborgs, Luleå respektive Växjö stift. Domkapitlet har gjort bedömningen att prästerna agerat illojalt mot Svenska kyrkan vilket i samtliga fall har resulterat i kritik av prästerna och i Växjö-fallet också en skriftlig erinran enligt 31 kap. 12 § i kyrkoordningen. Den präst som tilldelats en skriftlig erinran har överklagat beslutet till Svenska kyrkans överklagandenämnd.

Överklagandenämnden har i beslut 28/2011 avslagit överklagandet och Växjö domkapitels beslut att tilldela prästen en skriftlig erinran kvarstår därmed. Nämnden konstaterar i sitt beslut att "... frågan om förordnande som vigselförrättare och återkallelse av förordnandet är en ordningsfråga i Svenska kyrkan. Den präst som på egen begäran hos Kammarkollegiet får sitt förordnande som vigselförrättare återkallat bryter mot Svenska kyrkans ordning."

Utskottets överväganden

Vid behandlingen i utskottet framgick att det föreligger ett behov av att klargöra det gällande regelverket i fråga om förrättande av vigsel. Enligt 4 kap. 1 § i äktenskapsbalken (1987:230) ingås äktenskap genom vigsel i närvaro av släktingar eller andra vittnen. Enligt 3 § är den behörig att vara vigselförrättare som är 1. sådan präst eller annan befattningshavare i ett trossamfund som har förordnande enligt lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom trossamfund, eller 2. den som länsstyrelsen har förordnat.

I 1 § lagen om rätt att förrätta vigsel inom trossamfund anges att ett trossamfund kan ges tillstånd att förrätta vigsel, om samfundets verksamhet är varaktig och samfundet har en sådan organisation att det på goda grunder kan antas att äktenskapsbalkens bestämmelser om vigsel och därmed sammanhängande åtgärder kommer att tillämpas. Har tillstånd givits, får vigsel inom samfundet förrättas av den som förordnats enligt 2 § att vara vigselförrättare. Frågor om tillstånd enligt första stycket prövas av Kammarkollegiet efter ansökan av samfundet. Ett tillstånd gäller tills vidare.

Efter kyrkomötets beslut 2009 lämnade Svenska kyrkan in en ansökan till Kammarkollegiet och gavs tillstånd att förrätta vigsel. Svenska kyrkan har därmed vigselrätt.

Enligt 2 § får Kammarkollegiet, efter ansökan av ett trossamfund som har fått tillstånd att förrätta vigsel, förordna en präst eller någon annan befattningshavare inom samfundet att vara vigselförrättare. Innan en person förordnas till vigsel-

förrättare ska Kammarkollegiet pröva att han eller hon har de kunskaper som behövs för uppdraget. Kammarkollegiet får uppdra åt trossamfundet att utföra denna prövning. Så har skett för Svenska kyrkan.

Domkapitlen har lämnat uppgifter till kyrkokansliet som har ansökt om förordnande som vigselförrättare för i princip samtliga präster i Svenska kyrkan. Dessa präster har förordnats som vigselförrättare.

En präst som förordnats som vigselförrättare har ingen legal skyldighet att förrätta vigsel (4 kap. 3 § 2 st äktenskapsbalken).

Alla präster ska ha vigselbehörighet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2011:32.

Vi bejakar motionens syfte att säkerställa att det inte är upp till den enskilda prästen att avgöra om han eller hon ska vara vigselförrättare eller ej. Detta synsätt stöds också av Överklagandenämndens beslut 28/2011 samt Läronämnden i yttrandet 2011:3y.

En präst förfogar inte själv över vinningstjänsten, den ska användas i och för församlingarna. Vi anser att en präst därmed ska kunna genomföra alla de kyrkliga handlingarna i en församling. Det är inte upp till prästen att generellt kunna välja bort att döpa, viga eller begrava eftersom det ger konsekvenser för församlingen och, om man är anställd, även arbetslaget.

När man vigs till präst lovar man att följa kyrkans ordning. Kyrkans ordning förändras dock över tid och därför måste man förstå att den ordning som föreligger då man avger sina löften troligen inte kommer att vara densamma framgent. Solidariteten med den kyrkliga ordningen ska dock bestå hela livet.

Innan en präst kan förordnas som vigselförrättare ska prövas om han eller hon har de kunskaper som krävs för uppdraget. Om man p.g.a. ålder eller sjukdom inte längre har förmåga att uppfylla detta krav kan man alltså inte förordnas. Ett absolut krav på att samtliga präster i Svenska kyrkan måste vara vigselförrättare skulle därför kunna få, som vi ser det, oönskade följder. De präster som inte uppfyller lagstiftningens kunskapskrav p.g.a. t.ex. demenssjukdom skulle följaktligen kunna förklaras obehöriga att utöva vinningstjänsten. Så som vi förstår motionen så är det dock inte dess avsikt att den ska medföra sådana konsekvenser.

Vi bejakar motionens förslag och anser att den ska bifallas. Vi vill dock framhålla att kyrkostyrelsen, när den återkommer med sitt förslag till 2012 års kyrkomöte, bör beakta frågan om hur man behandlar präster som inte har förmåga att förordnas som vigselförrättare.

Möjlighet för enskilda präster att avstå vigselförordnande

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2011:35.

I motionen föreslås att domkapitlet ska underrätta kyrkostyrelsen om en präst som har ett förordnande som vigselförrättare inte vill ha ett sådant förtroende.

Vid utskottsbehandlingen framkom synpunkten att om domkapitlet har vetskap om att en präst inte vill förordnas som vigselförrättare vore det även med gällande ordning felaktigt av domkapitlet att ansöka för den prästen. Det vore då även felaktigt av domkapitlet att underlåta att underrätta kyrkostyrelsen när domkapitlet fått kännedom om att en präst inte längre vill ha kvar sitt förordnande som vigselförrättare. Mot detta talar dock Läronämndens ställningstagande att en präst inte kan eller får välja bort att vara vigselförrättare eftersom det strider mot kyrkans ordning.

Kyrkorättsutskottet har i yttrandet 2011:10y poängterat att det kan anses ligga i uppdraget som präst att generellt sett kunna utföra kyrkliga handlingar. Vi anser att det inte är rimligt att i kyrkoordningen införa en bestämmelse som i sig bryter mot Svenska kyrkans ordning.

I utskottet har diskuterats att det endast är ett fåtal präster som har avlagt sig sina vigselförrättarförordnanden och att man därför kunde ha överseende med dessa. Vi anser dock att brott mot Svenska kyrkans ordning inte kan lämnas utan avseende utan måste handläggas av domkapitlet i varje enskilt fall. För det fall att man i kyrkoordningen reglerar att domkapitlet ska underrätta kyrkostyrelsen när en präst inte vill ha ett förordnande tror vi att antalet präster i Svenska kyrkan utan förordnande som vigselförrättare kommer att stiga.

Mot bakgrund av ovanstående blir en reglering i enlighet med motionärens förslag inte möjlig. Motionen bör därmed avslås.

Kyrklig anställds inställning till vigsel mellan personer av samma kön

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2011:70.

Ovan i bakgrundsbeskrivningen framgår att ansvaret för antagning och vigning helt ligger på biskop och domkapitel. Vad utskottet har erfarit så har frågan om kandidaters inställning till samkönade vigslar diskuterats i Biskopsmötet. Alla biskopar har där framhållit att de är solidariska med kyrkans ställningstagande och att ingen ska hindras från att antas som präst- eller diakonkandidat enbart p.g.a. att man har teologiska invändningar mot samkönade äktenskap. Att frågan ibland aktualiserats vid antagningskonferenser och liknande innebär inte att den är avgörande för antagning eller ej.

Vi har inga entydiga uppgifter som visar att präster som inte vill viga samkönade par valts bort av arbetsgivare. Vi kan dock konstatera att anställningsbeslut är en fråga för arbetsgivaren och att man svårigen kan utforma anvisningar om på vilka grunder dessa beslut ska fattas.

Enligt vår bedömning är det inte möjligt att tillmötesgå motionärens önskemål varför motionen bör avslås.

Uppsala den 29 september 2011

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Anna Wernqvist, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Rolf Forslin, Kerstin Björk, Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg, Ingrid Borgström, Lars Ivar Ericson, Hans Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Rune Wallmyr och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ronny Hansson, Roine Olsson, Monica Köpsén, Christina Blomqvist, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenqvist, Niklas Grahn, Maria Falk, Mikael Wendt, Emma Thorén, Stefan Aro och Bertil Murray.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Tuulikki Koivunen Bylund har deltagit i utskottets överläggningar.

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att bifalla motion 2011:32. I motionen begärs ett uppdrag till kyrkostyrelsen att föreslå åtgärder som säkerställer att samtliga präster i Svenska kyrkan innehar vigselbehörighet. Vi menar att motionen istället ska avslås.

Motionen är föranledd av att några präster ansökt hos Kammarkollegiet att få avsäga sig sin vigselbehörighet och fått denna ansökan beviljad. Bakgrunden är naturligtvis kyrkomötets beslut att vidga den kyrkliga vigseln att omfatta också par av samma kön. Trots kyrkomötets uttryckliga försäkran att, i likhet med vad som hittills gällt, ingen präst ska tvingas förrätta en viss vigsel har alltså några präster tagit det drastiska beslutet att helt avsäga sig vigselbehörigheten. Berörda domkapitel, Överklagandenämnden och Läronämnden har kritiserat prästerna för brott mot vigningslöftet att följa Svenska kyrkans ordning. Vi delar denna kritik.

Trots detta menar vi att det är fel väg att gå att med maktmedel tvinga de aktuella prästerna motta vigselbehörighet, vilket ju är innebörden av motionen. I stället bör de uppmuntras att besinna sitt löfte om lojalitet med kyrkans ordning och frimodigt åter själva ansöka om vigselbehörighet. Svenska kyrkans syn på vigsel mellan man och kvinna har ju inte på något sätt ändrats genom 2009 års beslut. Vigseln har visserligen utvidgats till att omfatta också samkönade par, men det finns ju ingen skyldighet för den enskilde prästen att förrätta en sådan vigsel.

Härtill kommer den omständigheten, att kyrkostyrelsen knappast kan hitta några rimliga åtgärder för att säkerställa samtliga prästers vigselbehörighet. Kammarkollegiet har enligt lag att återkalla en prästs förordnande att vara vigselförrättare om han eller hon begär det. Att genom en lagändring ändra på detta förhållande framstår som helt orealistiskt. Staten kan knappast ge ett uppdrag som avser myndighetsutövning till en enskild som inte önskar motta detta uppdrag. Detta skulle stå i strid med allmänna rättsregler och är inte en inomkyrklig fråga.

Den enda möjlighet att "säkerställa" att samtliga präster innehar vigselbehörighet (självfallet undantagandes de som genom någon förseelse blivit berövade sin vigselbehörighet av Kammarkollegiet) blir då att i kyrkoordningen införa en bestämmelse, att domkapitlet ska förklara den obehörig att utöva uppdraget som präst som av sagt sig sin vigselbehörighet. Detta måste anses vara en orimligt hård påföljd. Ett domkapitel har utdelat en erinran, två andra har kritiserat prästerna men inte delat ut någon påföljd. Prövotid har inte varit aktuell i domkapitlens bedömning. Att ta steget fullt ut och obehörigförklara skulle vara en oförsvarlig överreaktion.

Hans-Olof Andrén och Emma Hedlundh

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå kyrkomötet att bifalla motion 2011:32.

Vigselbehörigheten är en civilrättslig lag som Svenska kyrkan inte förfogar över.

Motionens förslag att säkerställa att samtliga präster innehar vigselbehörighet, skulle innebära att en statlig myndighet, i detta fall Kammarkollegiet, i praktiken beslutar i vilken mån ett antal präster ska äga rätt att utöva kyrkans vignings-tjänst. Domkapitlen har ju dragit konsekvenserna av kravet på att vigselförrättaren ska ha kunskap om vad vigselbehörigheten innebär, då man inte ansökt om vigselbehörighet för de präster, som på grund av sjukdom inte uppfyller kravet. Kravet på att alla ska ha vigselbehörighet innebär också att rätten att utöva

kyrkans vigningstjänst upphör den dag Kammarkollegiet drar in förordnandet för den präst som glömt att kontrollera om giltigt hindersprövningsintyg föreligger. Om motionens förslag hade varit genomfört idag så skulle det inneburit att biskop emeritus Bengt Wadensjö blivit berövad sin rätt att utöva kyrkans vigningstjänst, inte av Svenska kyrkan, utan av Kammarkollegiet. Med hänvisning till de undantag domkapitlen gjort när ansökningarna lämnades, är det också rimligt att domkapitlet lämnar underrättelse om när någon präst drabbats av sådan sjukdom, som gör honom/henne stadigvarande ur stånd att uppfylla lagens krav på en vigselförrättare.

Bertil Olsson

Reservation 3

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att bifalla motion 2011:32. I motionen begärs ett uppdrag till kyrkostyrelsen att föreslå åtgärder som säkerställer att samtliga präster i Svenska kyrkan innehar vigselbehörighet. Vi menar att motionen i stället ska avslås.

Motionen är föranledd av att några präster ansökt hos Kammarkollegiet att få avsäga sig sin vigselbehörighet och fått denna ansökan beviljad. Bakgrunden torde vara kyrkomötets beslut att vidga den kyrkliga vigseln till att omfatta också par av samma kön liksom en stor tveksamhet till att Svenska kyrkan fortsätter att påta sig myndighetsuppgifter. Trots kyrkomötets uttryckliga försäkran att, i likhet med vad som hittills gällt, ingen präst ska tvingas förrätta en viss vigsel har alltså några präster tagit det drastiska beslutet att helt avsäga sig vigselbehörigheten. Berörda domkapitel, Överklagandenämnden och Läronämnden har kritiserat prästerna för brott mot vigningslöftet att följa Svenska kyrkans ordning.

Men det är fel väg att gå att med maktmedel tvinga de aktuella prästerna motta vigselbehörighet, vilket ju är innebörden av motionen. Svenska kyrkan borde kunna hantera en situation där en liten grupp präster fungerar i alla andra uppgifter i kyrkans verksamhet. Om, mot förmodan, den situationen skulle uppstå att en betydande grupp präster avsäger sig sin vigselbehörighet är det ett tecken på att kyrkomötets bejakande av vigselrättighet för Svenska kyrkan behöver omprövas.

Härtill kommer den omständigheten, att kyrkostyrelsen knappast kan hitta några rimliga åtgärder för att säkerställa samtliga prästers vigselbehörighet. Kammarkollegiet har enligt lag att återkalla en prästs förordnande att vara vigselförrättare om han eller hon begär det. Att genom en lagändring ändra på detta förhållande framstår som helt orealistiskt. Staten kan knappast ge ett uppdrag som avser myndighetsutövning till en enskild som inte önskar motta detta uppdrag. Detta skulle stå i strid med allmänna rättsregler och är inte en inomkyrklig fråga.

Den enda möjlighet att "säkerställa" att samtliga präster har vigselbehörighet (självfallet undantagandes de som genom någon förseelse blivit berövade sin vigselbehörighet av Kammarkollegiet) blir då att i kyrkoordningen införa en bestämmelse att domkapitlet ska förklara den obehörig att utöva uppdraget som präst som avsagt sig sin vigselbehörighet. Detta är en orimlig konsekvens.

Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg och Ingrid Borgström

Undertecknad önskar avge särskild mening med anledning av utskottets beslut att bifalla motion 2011:32. I motionen begärs ett uppdrag till kyrkostyrelsen att föreslå åtgärder som säkerställer att samtliga präster i Svenska kyrkan innehar vigselbehörighet. Jag menar att motionen istället borde ha avslagits.

Motionen är föranledd av att några präster ansökt hos Kammarkollegiet att få avsäga sig sin vigselbehörighet och fått denna ansökan beviljad. Bakgrunden är naturligtvis kyrkomötets beslut att vidga den kyrkliga vigseln att omfatta också par av samma kön. Trots kyrkomötets uttryckliga försäkran att, i likhet med vad som hittills gällt, ingen präst ska tvingas förrätta en viss vigsel har alltså några präster tagit det drastiska beslutet att helt avsäga sig vigselbehörigheten. Berörda domkapitel, Överklagandenämnden och Läronämnden har kritiserat prästerna för brott mot vigningslöftet att följa Svenska kyrkans ordning. Jag delar denna kritik.

Trots detta menar jag att det är fel väg att gå att med maktmedel tvinga de aktuella prästerna motta vigselbehörighet, vilket ju är innebörden av motionen. I stället bör de uppmuntras att besinna sitt löfte om lojalitet med kyrkans ordning och åter själva ansöka om vigselbehörighet.

Härtill kommer den omständigheten, att kyrkostyrelsen knappast kan hitta några rimliga åtgärder för att säkerställa samtliga prästers vigselbehörighet. Kammarkollegiet har enligt lag att återkalla en prästs förordnande att vara vigselförrättare om han eller hon begär det. Att genom en lagändring ändra på detta förhållande framstår som helt orealistiskt. Staten kan knappast ge ett uppdrag som avser myndighetsutövning till en enskild som inte önskar motta detta uppdrag. Detta skulle stå i strid med allmänna rättsregler och är inte en inomkyrklig fråga.

Den enda möjlighet att "säkerställa" att samtliga präster innehar vigselbehörighet blir då att i kyrkoordningen införa en bestämmelse, att domkapitlet ska förklara den obehörig att utöva uppdraget som präst som av sagt sig sin vigselbehörighet. (Den präst som däremot exempelvis p.g.a. av slarv förlorat sin vigselrätt torde dock ha fortsatt rätt att utöva sitt uppdrag som präst.) Detta måste anses vara en orimligt hård påföljd. Ett domkapitel har utdelat en erinran, två andra har kritiserat prästerna men inte delat ut någon påföljd. Prövotid har inte varit aktuell i domkapitlens bedömning. Att ta steget fullt ut och obehörigförklara skulle vara en oförsvarlig överreaktion.

Biskop Esbjörn Hagberg

Särskilt yttrande

Efter att betänkandet justerats har jag blivit uppmärksam på en passus i kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6 *Vigsel och äktenskap i vigselfrågan*, som jag anser att vi i utskottet borde tillfört som bakgrund till våra överväganden avseende anställning under kyrklig anställds inställning till vigsel mellan personer av samma kön. Kyrkostyrelsen skrev (KsSkr 2009:6 sid. 32):

Det råder enighet inom Kyrkostyrelsen i frågan om att ingen präst mot sin personliga övertygelse om vad som är rätt ska tvingas viga par av samma kön.

Detta följer av att Svenska kyrkan bejakar att det inom kyrkan kan rymmas olika syn på äktenskapet. Frågan om hur man ser på vigsel med par av samma kön ska inte heller ha betydelse vid exempelvis prövning av prästkandidat eller anställning av präst, musiker, kyrkvaktmästare eller annan personal i kyrkans tjänst.

Utskottet kommenterade i sitt betänkande 2009 inte kyrkostyrelsens uppfattning att frågan hur man ser på vigsel av par av samma kön inte ska ha betydelse vid anställning av präst, musiker, kyrkvaktmästare eller annan personal i kyrkans tjänst. Kyrkomötet biföll utskottets yrkande i aktuell del. Denna uppfattning är således ett uttryck för kyrkomötets inställning.

Hans-Olof Andrén

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2011:3y

Om vigselbehörighet

Läronämndens yttrande över motionerna 2011:32, 35 och 70

En präst i Svenska kyrkan är genom sina vigningslöften bunden att följa Den svenska kyrkohandboken som kyrkan antagit. I kyrkohandboken ingår en ordning för vigselgudstjänst som förutsätter att det ingås ett rättsligt giltigt äktenskap. Alternativet välsignelse över ett borgerligt ingånget äktenskap finns också. Prästens ansvar utifrån vigningslöftena gäller också Svenska kyrkans ordning för vigselgudstjänst. Därför kan inte enskilda präster själva välja bort möjligheten att leda vigselgudstjänst i Svenska kyrkans ordning.

Med anledning av motion 70 vill Läronämnden framhålla att prövning inför vigning och prästerlig tjänstgöring i vår kyrkas ordning ligger inom biskopens respektive domkapitlets ansvarsområden.

Uppsala den 24 augusti 2011

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Erik Aurelius, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Antje Jackelén, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Thomas Ekstrand, Eva Hamberg, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2011:10y

**Möjlighet för enskilda präster att avstå
vigselförordnande**

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motion 2011:35

I motionen föreslås ändringar i 23 kap. 4 § i kyrkoordningen som innebär att enskilda präster ska kunna avstå från att ha vigselförordnande.

I 4 kap. 3 § äktenskapsbalken sägs att den som är vigselförrättare inom ett trossamfund inte är skyldig att förrätta vigsel. Kyrkostyrelsen menar i skrivelse 2009:6 att det vare sig nu eller tidigare har funnits någon absolut vigselflikt för dem som är anställda som präster i Svenska kyrkan. Kyrkorättsutskottet vill poängtera att det kan anses ligga i uppdraget som präst att generellt sett kunna utföra kyrkliga handlingar. Kyrkostyrelsen menar också i ovan nämnda skrivelse att innehållet i uppdraget som präst inte är en fråga som avgörs av den enskilde prästen och att det inte är fråga om att den enskilda prästen själv ska bedöma om han eller hon vill vara vigselförrättare utan om en bedömning som domkapitlet gör utifrån sitt tillsynsansvar.

Vidare saknas datum för ikraftträdande.

Under åberopande av vad som ovan anförts avstyrker kyrkorättsutskottet förslaget.

Uppsala den 28 september 2011

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Jerry Adbo, Vanja Björsson, Jan Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Anki Erdmann, Anna-Karin Westerlund, Mikael Härdig, Micael Dahlberg, Stig Göran Fransson, Anders Roos, Anders Linger, Helena Klahr Fast, Vivianne Wetterling och Marie-Helena Dahlberg.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Christina Andersson, Maria Lagerman, Carola Björkman, Marja-Liisa Jernberg, Lena Lindström, Torkel Selin, Anna Malmqvist, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskop Jan-Olof Johansson har deltagit i utskottets överläggningar.